

EGALITATEA DE GEN - VALOARE FUNDAMENTALĂ A UNIUNII EUROPENE

Conf. univ. dr. Roxana MATEFI

Abstract

A fundamental value of the European Union, gender equality continues to represent an aspiration for the achievement of which a coherent legislative policy at the European level is necessary, doubled by sustained efforts of each individual EU member state. The present analysis aims to analyze the issue of equality between men and women mainly from the perspective of the gender equality index developed by the European Institute for Gender Equality, as well as of the strategy proposed by the European commission.

Key words: Gender equality, European Union, inequality, index.

I. Introducere

Într-o societate (fie ea cea românească, cea europeană sau internațională) încă percepută ca fiind dominată de bărbați, egalitatea de gen pare încă o fata Morgana, care se tot îndepărtează pe măsură ce părem ca ne apropiem de ea.

Deși cifrele ne arată că pașii în scopul atingerii acestui obiectiv al egalității depline între femei și bărbați sunt mici, totuși nu putem scăpa din vedere faptul că lucrurile se mișcă în direcția potrivită.

Declarația Universală a Drepturilor Omului prevede încă din primul său articol că „toate ființele umane se nasc libere și egale în demnitate și în drepturi”, în timp ce potrivit art. 8 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene „în toate acțiunile sale, Uniunea urmărește să elimine inegalitățile și să promoveze egalitatea între femei și bărbați”.

Cât de eficiente sunt aceste măsuri și cum se traduc ele în datele statistice furnizate de instituțiile care măsoară progresul în materie de egalitate de gen sau cât de aproape/departe suntem de momentul egalizării în drepturi a bărbaților și femeilor – sunt câteva dintre întrebările la care ne propunem să răspundem în cuprinsul analizei de față.

II. Datele UNICEF în materie de egalitate de gen

Potrivit UNICEF „egalitatea de gen constă în aceea că femeile și bărbații și fetele și băieții se bucură de aceleași drepturi, resurse, oportunități și forme de protecție”¹. Statisticile de dată recentă ne arată însă că suntem destul de departe de acest deziderat, iar diferențele cele mai evidente se conturează în perioada adolescenței.

Potrivit datelor pe care ni le furnizează UNICEF, la nivel global, 24% dintre adolescentele cu vârsta cuprinsă între 15-19 ani nu urmează o formă de educație și nu sunt angajate, față de 13% în cazul băieților de aceeași vârstă. Cât privește infectările cu HIV în rândul adolescenților cu vârsta între 10-19 ani, la nivelul anului 2021, $\frac{3}{4}$ dintre acestea au fost incidente în cazul fetelor, statistica fiind realizată la nivel mondial. Una din 20 de adolescente cu vârsta între 15-19 ani, adică aproximativ 13 milioane de fete au fost victime ale abuzului sexual. Pe de altă parte, la nivel global, rata de omucideri este de patru ori mai mare în rândul adolescenților băieți cu vârsta între 10-19 ani decât în cazul adolescentelor de aceeași vârstă. În plus, adolescenții băieți cu vârsta între 15-19 ani sunt de două ori mai predispuși la consumul de alcool decât fetele de aceeași vârstă, fapt ce poate genera o serie de consecințe nefavorabile precum violență, accidente în trafic etc.².

Acestea sunt doar câteva date statistice de natură să pună în evidență vulnerabilitățile adolescenților în general și ale adolescentelor, în particular. Inegalitățile de gen nu se manifestă doar în rândul adulților, așa cum poate am fi tentați să credem, ci ele apar încă din copilărie, acutizându-se în perioada adolescenței, iar discrepanțele se acutizează în funcție de zona geografică la care ne raportăm.

III. Concluziile celui mai recent raport al Institutului European pentru Egalitate de Șanse între femei și bărbați

În cele ce urmează ne vom raporta la barometrul indicelui egalității de gen la nivelul UE, instrument dezvoltat de Institutul European pentru Egalitate de Șanse între femei și bărbați care măsoară progresul realizat de statele membre ale Uniunii Europene în privința egalității de gen.

„Punctajele se calculează în funcție de decalajele dintre femei și bărbați și de gradul de realizare a obiectivelor în șase domenii de bază: muncă, bani, nivel de cunoștințe, timp, putere și sănătate, precum și subdomeniile acestora. Indicele cuprinde două domenii suplimentare: violența împotriva femeilor și inegalitățile transversale. Prin analiza inegalităților transversale se observă cum factori precum

¹ <https://data.unicef.org/topic/gender/overview/>.

² A se vedea în acest sens <https://data.unicef.org/topic/gender/overview/>.

dezabilitatea, vârsta, nivelul de studii, țara natală și tipul de familie interacționează cu genul, creând parcursuri diferite în viețile femeilor și ale bărbaților³”.

Cel mai recent raport al Institutului European pentru Egalitate de Șanse între femei și bărbați ale cărui date sunt disponibile este cel aferent anului 2022. Din analiza acestuia rezultă că, în ciuda eforturilor concertate la nivel european, punctajul mediu al indicelui egalității de gen la nivelul UE avea anul trecut o valoare de 68,6 puncte dintr-un maxim de 100 de puncte, creșterea fiind doar cu 0,6 puncte fata de nivelul anului 2021 și cu 5,5 puncte fata de nivelul anului 2010. La nivelul țării noastre indexul este destul de mult sub media europeană, la o valoare de 53.7. Printre țările fruntașe amintim Suedia cu un scor de 83.9 puncte, Danemarca cu un scor de 77.8, Olanda cu un scor de 77.3 puncte, Franța cu un punctaj cu 75.1.

Dacă ne raportăm la domeniile supuse analizei, vom constata discrepanțe destul de mari reflectate în punctajul obținut.

Astfel, cele mai mici scoruri au fost înregistrate în materie de egalitate în poziții de decizie în domeniile politic, economic și social (57,2 puncte), precum și în materie de timp alocat activităților sociale – sport, activități culturale, activități consacrate timpului liber, zilnic sau de câteva ori pe săptămână, activități de voluntariat sau caritabile, cel puțin o dată pe lună (61 de puncte).

În ceea ce privește timpul alocat îngrijirii și educării copiilor sau nepoților, vârstnicilor sau persoanelor cu dezabilități punctajul înregistrat a fost de 69.1 de puncte.

Cele mai mari punctaje le regăsim în domenii precum sănătatea (speranța de viață, acces la servicii de sănătate) – 88.7 puncte – sau banii (accesul la resurse financiare și situația financiară a femeilor și bărbaților) – 77.2 puncte.

În ceea ce privește violența, lipsa datelor comparative la nivelul Uniunii Europene a făcut imposibilă realizarea unei comparații⁴.

Cât privește țara noastră, o analiză a punctajelor înregistrate de România ne arată faptul că acestea sunt sub media europeană, pe alocuri decalajul fiind substanțial.

Pentru a avea o imagine de ansamblu în acest sens, vom puncta câteva cifre, astfel cum rezultă acestea din raport. Cât privește indicele total, acesta este, așa cum am indicat și mai sus, de 53.7 puncte la nivelul țării noastre, față de 68.6 puncte, indicele înregistrat la nivelul Uniunii Europene.

În privința domeniilor supuse evaluării, diferențele variază între 24,6 puncte și 4.4 puncte comparativ cu media europeană. Astfel, în materie de muncă înregistrăm un punctaj de 67.3 puncte față de 71.7 puncte la nivel european; în

³ <https://eige.europa.eu/ro/in-brief>.

⁴ Pentru mai multe detalii, a se vedea <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2022/country>.

materie de bani scorul este de 70.2 puncte față de 82.6 puncte; în materie de nivel de cunoștințe punctajul la nivelul UE este de 62.5 față de 52.2 în cazul țării noastre.

În ceea ce privește criteriul timpului s-a înregistrat un decalaj de la 50.3 de puncte la 64.9 de puncte, în timp ce în materie de sănătate, decalajul este de la 70.4 puncte la 88.7 puncte. Cel mai mare decalaj vizează criteriul puterii, unde țara noastră înregistrează un punctaj de doar 32.6 puncte față de 57.2 puncte la nivelul Uniunii Europene.

IV. Strategia Comisiei Europene privind egalitatea de gen pentru perioada 2020-2025

În anul 2020, Comisia Europeană a adoptat Strategia privind egalitate de gen corespunzătoare perioadei 2020-2025, strategie care „răspunde obiectivului de dezvoltare durabilă privind egalitatea de gen (ODD 5) și dezideratului ca egalitatea de gen să constituie o prioritate transversală a tuturor obiectivelor de dezvoltare durabilă, precum și angajamentului UE față de Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu handicap”⁵.

Obiectivele propuse vizează eliminarea violenței și a stereotipurilor bazate pe gen, precum și prosperitate într-o economie bazată pe egalitatea de gen prin eliminarea disparităților de gen de pe piața muncii, asigurarea unei participări egale a femeilor și bărbaților în diferite sectoare ale economiei; abordarea diferenței de remunerare între femei și bărbați și a disparităților de gen în ceea ce privește pensiile și eliminarea discrepanțelor de gen în ceea ce privește asumarea responsabilităților familiale. Alte obiective constau în posturi de conducere ocupate atât de femei, cât și de bărbați, în toate sectoarele societății, urmărind ajungerea la un echilibru de gen în procesul decizional și în mediul politic; integrarea dimensiunii de gen și o perspectivă intersecțională în politicile UE, precum și finanțarea acțiunilor destinate realizării de progrese în domeniul egalității de gen în UE, precum și abordarea egalității de gen și a emancipării femeilor în întreaga lume⁶.

V. Concluzii

Egalitatea de gen constituie, așa cum am văzut în cuprinsul acestei analize, unul dintre drepturile fundamentale ale omului, precum și o valoare fundamentală a Uniunii Europene, care și-a intensificat eforturile, în ultimii ani, în vederea atingerii acestui obiectiv. Datele ne indică faptul că „UE este lider mondial în

⁵ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0152>.

⁶ Ibidem.

domeniul egalității de gen: 14 din cele 20 de țări din întreaga lume cu cele mai bune rezultate în ceea ce privește egalitatea de gen sunt state membre ale UE⁷.

Datele publicate de instituțiile europene care și-au asumat atribuții în sensul monitorizării progresului realizat la nivelul UE în materie de egalitate de gen, ne arată că direcția spre care ne îndreptăm este cea potrivită, dar ne arată totodată și că ritmul este unul lent. În plus discrepanțele existente între state în acest domeniu al egalității de gen nu sunt deloc neglijabile. Rezultă, așadar că pe lângă o politică europeană comună, sunt necesare măsuri coerente la nivelul fiecărui stat membru UE de natură să accelereze ritmul atingerii obiectivelor setate în materie de egalitate de gen.

Bibliografie

1. Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene,
2. Strategia Comisiei Europene privind egalitatea de gen 2020-2025,
3. <https://eige.europa.eu/ro/in-brief>,
4. <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2022/country>,
5. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0152>.

⁷ Comunicarea a Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor privind o Uniune a egalității: Strategia privind egalitatea de gen 2020-2025, apud <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0152>.